

Documentatieblad werkgroep Achttiende eeuw. Jaargang 1968

bron

*Documentatieblad werkgroep Achttiende eeuw. Jaargang 1968. Werkgroep Achttiende Eeuw,
Nijmegen 1968*

Zie voor verantwoording: http://www.dbnl.org/tekst/_doc003196801_01/colofon.php

© 2010 dbnl

[Nr. 1]

DOCUMENTATIEBLAD WERKGROEP 18e EEUW. nr. 1, november 1968
 redactie: dr. P.J. Buijnsters. Driehuizerweg 358, Nijmegen. tel. 08800/50176.

1. Kort verslag van de oprichtingsvergadering op 12 oktober 1968 in hotel 'Terminus' te Utrecht.

aanwezig: de dames M.H. Schenkeveld en A.M. Schenkeveld-v.d. Dussen; de heren G. Barthel, W.v.d. Berg, J. Bosch, B.A. Bray, P.J. Buijnsters, J.A. Emmens, H.A. Ett, C.M. Geerars, K.G. Lenstra, J.W. Niemeijer, W.A. Ornée, A.N. Paasman, C.W. Schoneveld, H. Steinmetz, L. Strengholt, E.R.M. Taverne, M.C. van den Toorn, J. Vercruysse, N.C.H. Wijngaards.

verhinderd voor deze vergadering: Mevr. H.J. Vieu-Kuik; de heren J.C. Brandt Corstius, W. Gobbers, S. van der Linde, G.A. Lindeboom, K. Meeuwesse, J. Smeyers, M.G. Spiertz en J.A.G. Tans.

adhesie ontvangen van mevr. H.C.M. Ghysen en de heren H.A. Höweler, W.A.P. Smit en A. Staring.

De vergadering wordt voorgezeten door dhr. Geerars, terwijl dhr. Wijngaards op zich neemt om de besluiten te notuleren.

Eerste punt van discussie is de *achtergrond* van het initiatief tot oprichting van een werkgroep 18e eeuw. Die berust op de negatieve ervaring, dat in ons land en in België historici, romanisten, neerlandici, anglisten, musicologen, beoefenaars der natuurwetenschap enz., zelfs wanneer zij zich met dezelfde periode bezig houden, zeer geïsoleerd ten opzichte van elkaar werken. Algemene instellingen zoals de filologen-congressen beantwoorden slechts in beperkte mate aan hun oorspronkelijke doel van interdisciplinair contact.

Tegenover deze negatieve staat een positieve ervaring: in de omringende landen heeft men begrepen dat specialisatie als tegenwicht interdisciplinaire samenwerking behoeft. In Frankrijk bestaat reeds enkele jaren een Société die alle 'dix-huitièmistes' daar verenigt. Soortgelijke plannen bestaan in België. Bovendien is tijdens het laatstgehouden congres over de Verlichting in St. Andrews (augustus 1967) een International Society for Eighteenth-Century Studies opgericht, waarvan men behalve individueel ook - tegen aantrekkelijker voorwaarden - als landelijke organisatie lid kan worden.

Het is van belang dat wij in de toekomst het contact met de internationale wetenschapsbeoefening op het gebied van de 18e eeuw niet verliezen en de specifieke Nederlandse bijdrage aan genoemde periode beter doen uitkomen. Zulks vormt een extra impuls om in ons land *thans* ook naar een concentratie van *alle* in de 18e eeuw gespecialiseerden te streven.

Bij de gedachtenwisseling werd duidelijk gesteld, dat de werkgroep geenszins een literatoren-aangelegenheid mag zijn. Ook de beoefenaars van mensen natuurwetenschappen zijn welkom. Na ampele discussie komt men tot volgende omschrijving van onze doelstelling:

‘Bestudering van de cultuur en de cultuurgeschiedenis van de 18e eeuw, in zo breed mogelijke zin, vooral met aandacht voor de comparatistische aspecten ervan’.

Hierna beraadt men zich over de *organisatievorm*. Er wordt bij acclamatie een voorlopig bestuur van vier personen gekozen:

dr. C.M. Geerars	- voorzitter
dr. P.J. Buijnsters	- secretaris/penningmeester
dr. Jérôme Vercruysse	- lid
Henri A. Ett	- lid

Als vijfde lid is inmiddels aangezocht dr. H. Hillenaar, die deze uitnodiging heeft aanvaard.

Dit bestuur krijgt het volgende mandaat: 1) het ontwerpen van statuten, die aan de eerstvolgende plenaire vergadering zullen worden voorgelegd; 2) het onderhandelen met ministeriële en andere subsidiërende instanties; 3) informatie naar buiten in verband met ledenwerving; 4) organisatie van eerste symposium; 5) het uitgeven van een mededelingenblad.

Het *lidmaatschap* tegen een jaarlijkse minimum-contributie van f 10,- staat in beginsel open voor alle geïnteresseerden, derhalve ook voor studenten. Donateurs betalen f 50,- jaarlijks. Buitenlanders kunnen ook lid zijn. Behalve personen kunnen ook instellingen (bibliotheken, musea, instituten e.d.) lid worden, maar zij krijgen geen stemrecht.

Als haar *naam* kiest de nieuwe vereniging: ‘Werkgroep 18e eeuw’.

Viermaal per jaar zal zij onder eindredactie van de secretaris maar met medewerking van de leden een *documentatieblad* (geen tijdschrift met artikelen) uitgeven, dat aan alle leden wordt toegezonden. Hierin komen o.a. verslagen van vergaderingen, informatie over in bewerking zijnde dissertaties, scripties, projecten op het gebied van de 18e eeuw; zomogelijk ook opgaven over reeds voltooide ongepubliceerde werkstukken (waarbij de toegankelijkheid echter uitsluitend van de auteur of diens opdrachtgever afhankelijk blijft); voorts mededelingen omtrent exposities, congressen; een rubriek van ingezonden vragen inzake het onderzoek waar de vraagsteller mee bezig is.

Er zal naar gestreefd worden om elke aflevering een eigen documentaire waarde te geven door het opnemen van bibliografieën, aan een specifiek onderwerp gewijd. Men gelieve alle kopij voor het documentatieblad toe te zenden aan het secretariaat.

Het eerste *symposium* zal plaats vinden tussen 1 en 10 september 1969 en twee tot drie dagen duren. Als thema was o.a. voorgesteld: de 18e-eeuwse satire, piëtisme en literatuur; frans-nederlandse betrekkingen in de 18e eeuw; popularisering van de wetenschap in de 18e eeuw; de Verlichtin Tenslotte kwam de wens naar voren om de eerste keer nog niet te streven naar een manifestatie naar buiten met uitgave in boekvorm van alle inleidingen en discussies. Hiervoor is ook de tijd van voorbereiding te kort. Het algemene thema wordt nu: 'De bestudering van de 18e eeuw' onder diverse aspecten zoals: de bronnen; de methodologie; tekstuitgaven; periodisering; de intermediaire functie van Nederland.

Tijdens het symposium zal een tentoonstelling van 18e-eeuwse kunst te bezichtigen zijn, terwijl tevens getracht wordt om met andere artistieke middelen (muziek, toneel) een passend kader voor onze bijeenkomst te scheppen.

In aansluiting aan dit verslag nog het volgende. Men kan zich als lid of donateur van de werkgroep 18e eeuw schriftelijk opgeven bij de secretaris. De financiële bijdrage van f 10,- resp. f 50,- is te voldoen door overmaking aan de *Boerenleenbank te Nijmegen* (giro van de bank: 862575) t.n.v. 'Wergroep 18e eeuw' onder vermelding van: contributie 1968/1969. Het eerste verenigingsjaar loopt vanaf de oprichting tot en met december 1969 en vervolgens naar kalenderjaren.

Het bestuur verzoekt allen die dit documentatieblad toegezonden krijgen om het ter kennis te brengen aan andere geïnteresseerden uit eigen kring, voor zover nog geen lid van onze werkgroep.

2. Mededelingen betreffende tentoonstellingen, congressen, recente uitgaven.

- Als deze aflevering verschijnt, is de tentoonstelling gewijd aan de 18e-eeuw schilder Egbert van Drielst in het Provinciaal Museum van Drenthe te Assen, reeds afgelopen. Maar de fraaie catalogus door J.W. Niemeijer: *Egbert van Drielst; 'de Drentse Hobbema' 1745-1818* is nog verkrijgbaar bij het Drents Museum tegen betaling van f 9,-.
- Tot 1 december 1968 kan men in het Rijksmuseum voor de Geschiedenis der Natuurwetenschappen te Leiden de daar gehouden Boerhaave tentoonstelling bezichtigen. Ook hiervan is een zeer instructieve, geïllustreerde catalogus à f 3,50 verkrijgbaar bij genoemd museum.

De titel luidt eenvoudig *Herman Boerhaave (1668-1968)*.

- Het laatstverschenen dubbelnummer (68e Année - no. 3-4, Mai-Août 1968 van de *Revue d'Histoire littéraire de la France* is geheel gewijd aan de 18e eeuw; bevat o.a. 'D'Holbach et Willem van Haren: lettres inédites' door J. Vercruyse.
- Vanwege het Department of English, University of California, Davis (U.S.A.) verschijnt sinds herfst 1967 *Eighteenth-Century Studies. A journal of literature and the arts*, published by the University of California Press. Editors zijn Robert H. Hopkins en Arthur E. McGuiness. De Editorial Board bestaat uit Ralph Cohen, Donald Greene, Gwendolyn B. Needham en James L. Woodress. Abonnementsprijs voor dit viermaal per jaar uitkomende, geïllustreerde tijdschrift: \$ 5.00. Tot dusver verschenen vier nrs. Om enig idee te geven van de aard en het niveau volgt hier een inhoudsopgave van jrg. 1:

The Augustan Mode in English Poetry (Ralph Cohen)

Augustinianism and Empiricism (Donald Greene)

The *Harlot's Progress* and the Tradition of History Painting (Ronald Paulson)

The Enlightenment and Music (Paul Henry Lang)

The Recent Critical Fortunes of *Moll Flanders* (Ian Watt)

Gentlemen and Dancing-Masters: Thoughts on Fielding, Chesterfield, and the Genteel (C.J. Rawson)

Johnson's *Lycidas* (Oliver F. Sigworth)

Pictures for Parson Yorick: Laurence Sterne's London Visit of 1760 (William Holtz)

Franklin and the *Autobiography* (J.A. Leo LeMay)

Ut Poesis Pictura: Reynolds on Imitation and Imagination (Harvey D. Goldstein)

Cowper as Blake's Spectre (Morton D. Paley)

Proper Words in Proper Places: Syntax and Substantive in *The Conduct of the Allies* (Alan T. McKenzie)

Voltaire as an Actor (R.S. Ridgway)

Johann Nicolaus Forkel and the Beginning of Music Historiography (Vincent Duckles)

Dryden's 'Inarticulate Poesy' (George R. Levine)

Ralph, Ellys, Hogarth, and Fielding: The Cabal against Jacopo Amigoni (John B. Shipley)

Dramatic Elements in Swift's *Journal to Stella* (Frederik N. Smith)

Smollet's Persona and the Melancholic Traveler (John F. Sena)

Thomas Paine and the Classics (A. Owen Aldridge)

Lovejoy's 'Parallel' Reconsidered (Roland N. Stromberg)

- Het Institut des hautes études de Belgique organiseert op 9 en 10 mei 1969 te Brussel zijn eerste internationale symposium, met als thema: 'Problèmes d'éditions de textes français du XVIIIe siècle'. Dr. J. Vercruyse stelt onze leden hierover nog een circulaire in het vooruitzicht, die begin december verschijnen zal.

- De aandacht zij gevestigd op een in 1967 vanwege het C.N.R.S. te Parijs uitgegeven boek, getiteld *Dépouillement des périodiques du XVIIe et du XVIIIe siècle, instructions*. Recherche coopérative sur programme ... C.N.R.
- Uitgeverij-antiquariaat B. de Graaf te Nieuwkoop - gespecialiseerd op het gebied van de geschiedenis der natuurwetenschappen - heeft een fotografische herdruk bezorgd van D. Bierens de Haan, *Bibliographie néerlandaise historique-scientifique des ouvrages importants dont les auteurs sont nés aux 16e, 17e et 18e siècles, sur les sciences mathématiques et physiques, avec leurs applications*. Roma 1883, 4°. 424 pp., geb. prijs f 50,- (Nieuwkoop 1965).

3. Documentatie

Lang is de situatie zo geweest, dat het erg moeilijk was om een totaal-overzicht te krijgen van alle in bewerking zijnde proefschriften, ondernomen projecten e.d. Gelukkig treedt de laatste jaren een duidelijke verbetering op dit gebied in. Zo publiceerde de Nederlandse organisatie voor zuiver-wetenschappelijk onderzoek (ZWO) in april 1967 voor de eerste maal een handzaam overzicht, getiteld *Current Research in the Netherlands. Language and Literature 1967*. Hierin staan de volgende onderzoekingen op het terrein van de 18e eeuw:

- H. Steinmetz, The image of Lessing in German literary criticism.
- P.J. Buijnsters, The periodical essay in Holland (till 1800).
- C. de Deugd, A comparative study of Wordsworth and Bilderdijk as exponent of romanticism in Western Europe.
- J.D.Ph. Warners, Sacred songs in 17th and 18th century in the Netherlands and Germany.
- P.M.M. Geurts, Melchior de Polignac, : Anti-Lucretius, book 1, 5 and 9, with translation and commentary (inmiddels in 1968 gepubliceerd).
- A. Kibédi Varga, The French novel in the 18th century (a history of structures and themes).
- B.A. Bray, Systematic analysis of the Dutch periodicals of the French language in the 18th. century.
- J.Th. de Booy, New critical edition of D. Diderot, F.M. Grimm and J.H. Meister, 'Correspondance littéraire, philosophique et critique' (1753-1813).
- J.Th. de Booy - J. Varloot, Diderot's contributions to the 'Correspondance littéraire'.
- K.R. Mandelkow, Goethe's Letters. Edition in 4 vols (with B. Morave), Hamburg 1962 ff.

- id., Letters to Goethe. Edition in 2 vols, Hamburg 1965 ff.
- K. Gille, The history of the interpretation of Goethe's novel Wilhelm Meister.
- N.Th.J. Voorwinden, The wagers in Goethe's Faust.
- F.C. Maatje, The narrator's and the character's points of view in Heinrich von Kleist's story Der Zweikampf.
- P.L. Eggermont, Pietistical language of Gerhard Tersteegen.
- L. Koelmans, The language of Justus van Effen.
- K.G. Lenstra, Life and works of Justus van Effen.
- A.N. Paasman, Life and works of Elisabeth Maria Post.
- id., The literary periodical in the 18th. century, especially 'Vaderlandsche Letteroefeningen'.
- id., Life and works of J.F. Martinet.
- G.J. Vis, Johannes Kinker and his literay theory (in 1968 verschenen als diss. aan de Amsterdamse universiteit).
- H.A. Höweler, N.S. van Winter and L.W. van Merken.
- A.G. van der Horst, Bilderdyk's Aerial voyage.
- K. de Jong, The Calvinists in Holland and the stage in the 18th century.
- A. Plaatsman, Mr. W. Bilderdyk's letters; 3rd period.
- M.A. Schenkeveld-Van der Dussen, The poems of Hubert K. Poot (promoveert 15 november 1968 aan de VU op dit onderwerp).
- H.M.J. van Galen, The great biblical epics of Joan de Haes (1685-1723). An inquiry into imitation and influence.
- M.H. Würzner, Nicolaas Heinsius' 'Den Vermakelyken Avanturier'. Text of, and introduction to.
- P.J. Buijnsters, A history of literary in Holland during the 18th century.
- W.A.P. Smit, The Renaissance and classicist epic in the Netherlands.
- W. van den Berg, The development of the term romantisch and romantiek in the Netherlands until 1850.
- A.M.C. van Schaik, Lucas Rotgans.
- E.G.A. Galama, Anthology Frisian poems of the 17th and 18th century.
- A. Feitsma, History of Middle Frisian, with special regard to 17th and 18th century literature and study of linguistics in Friesland and their social setting.
- M. Stam, The impact of Thomas Chatterton's poetry on poets and reading public at the end of the 18th century.
- E. Verbeek, On Samuel Johnson.

Internationale informatie op geschiedkundig terrein geeft een door prof. De Lamar Jensen van Brigham Young University (German Department of History; Provo UTA 84601; U.S.A.) uitgegeven *Newsletter Historians of Early Modern Europe*, waarvan thans number 2, november 1967, verschenen is (mededeling dr. M.G. Spiertz).

Een met Current Research van ZWO vergelijkbare publicatie, echter op een ander wetenschapsgebied, is: *Dissertaties 1967-1968 in voorbereiding en in het afgelopen jaar verdedigd aan Nederlandse Universiteiten en Hogescholen (sociale wetenschappen - sociale geneeskunde - rechtswetenschappen economie - geschiedenis)*, N.V. Noord-Hollandsche Uitgevers Maatschappij. Amsterdam 1968. prijs f 7,-. Dit is een uitgave van de sociaal-wetenschappelijke raad der Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen. Blijkens deze lijst zijn de volgende dissertaties over 18e-eeuwse onderwerpen in voorbereiding:

- bij prof. dr. J.C. Boogman (RU Utrecht):
  - 1) De Republiek der Verenigde Nederlanden tussen de mogendheden (1713-1730).
  - 2) De radicalen in de Bataafse tijd.
  - 3) Partijen en facties in de Republiek der Verenigde Nederlanden op het eind van de 17e en in het begin van de 18e eeuw.
  - 4) Staatkundige hervormingsplannen in de Nederlandse Republiek in het midden van de 18e eeuw.
  - 5) De politieke structuren van de stad Utrecht 1780-1850.
- bij prof. dr. Th.J.G. Locher (RU Leiden):
  - 1) De politiek-economische betrekkingen tussen de Republiek en het Moskovische rijk circa 1667-1734.
  - 2) De grand tour van een aantal Nederlandse jongelieden 16e-18e eeuw.
  - 3) De theorie van de Engelse staatsregeling bij Montesquieu.
- bij prof. dr. J.J. Poelhekke (KU Nijmegen):

Het Oud-Katholiek Seminarie te Amersfoort in de 18e eeuw.
- bij prof. dr. J. Presser (GU Amsterdam):

Vianen van 1780-1820.
- bij prof. dr. I. Schöffer (RU Leiden):
  - 1) Abraham van Hoey, diplomaat te Parijs 1727-1747.
  - 2) Haarlem in de 18e eeuw.
- bij prof. dr. H. Smitskamp (VU Amsterdam):

De Patriottenbeweging en de kerk.
- bij prof. jhr. dr. P.J. van Winter:

Het Huis Hope.

- bij prof. dr. J.H. Kernkamp (RU Leiden, Utrecht):
  - 1) De admiraliteit van Amsterdam in de eerste helft der 18e eeuw; maritieme, sociale en economische aspecten.
  - 2) De economische en sociale geschiedenis van Leiden aan het einde van de 18e eeuw en het begin van de 19e eeuw.

- bij prof. dr. B.H. Slicher van Bath (Wageningen Landbouwhogeschool):
  - 1) Historisch-sociografisch onderzoek van Friesland voornamelijk in de 18e eeuw.
  - 2) Historisch-sociografisch onderzoek van Noord-Holland benoorden het IJ (15e t/m 18e eeuw).

- bij prof. dr. P.H. Winkelman (KU Nijmegen):
  - 1) De Landbouw in de Meijerij van 's-Hertogenbosch 1650-1795.
  - 2) De Firma Van Lanschot 1737-1945.

- bij prof. dr. W. Jappe Alberts (RU Utrecht):

Midden-Limburg in de 18e eeuw.

- bij prof. dr. W.Ph. Coolhaas (RU Utrecht):
  - 1) Prins Willem V als opperbewindhebber.
  - 2) Nederlanders en Engelsen in Bengalen 1755-1760.
  - 3) Patriotten in de Nederlandse koloniën.

- bij prof. mr. J.Ph. de Monté verLoren (RU Utrecht):

De historische ontwikkeling van het militaire strafrecht ter zee van de 18de eeuw tot heden.

- bij prof. mr. J.Th. de Smidt (GU Amsterdam):

Het plakaat van 31 juli 1725 (convooien en licenten).

- bij prof. dr. W.F. Dankbaar (RU Groningen):

Hermannus Venema (1697-1787).

- bij prof. dr. J. Bruyn (GU Amsterdam):

Nicolas Poussin.

- bij prof. dr. J.G. van Gelder:

De beeldhouwer J.B. Xavery.

- bij prof. dr. H.K. Gerson (RU Groningen):

Cornelis Troost.

- bij prof. dr. M.D. Ozinga (RU Utrecht):

Prolegomena tot de geschiedenis der Nederlandse tuinkunst: van de 17e eeuwse 'hofstede' tot de 19e eeuwse landschappelijke tuin.

- bij prof. dr. J.Q. van Regteren Altena (GU Amsterdam):

Nederlandse Veduten-schilders te Rome 1680-1750.

- bij prof. dr. K.Ph. Bernet Kempers (GU Amsterdam):
Mozart als bewerker.
- bij prof. dr. F.R. Noske (RU Leiden):
Pieter Hellendaal 1721-1799; leven en werk.

Het is ons nog niet gelukt een dergelijke opgave te verkrijgen op het gebied van de natuurwetenschappen en de theologie. Wel ontvingen wij bericht van ZWO, dat omstreeks april 1969 een herziene uitgave van *Current Research Language and Literature 1967* zal verschijnen, dan echter uitgebreid met gegevens over het wetenschappelijk onderzoek in de overige geesteswetenschappen, namelijk: filosofie, theologie, geschiedenis, kunstgeschiedenis en archeologie.

Wij doen een beroep op onze leden, voor zover verbonden aan een universitaire instelling en voor zover hiertoe gemachtigd, om ons opgave te verstrekken van alle doctorale scripties in voorbereiding op ons gebied alsook van de in een recent verleden (bijv. sedert 1960) voltooide werkstukken Graag met juiste titel van de scriptie, en naam van de auteur, jaar van voltooiing en universiteit.

x - x - x - x - x - x -

Dr. J. Bosch attendeert ons op een nog oncatalogiseerde verzameling pamfletten uit de jaren 1780-1784 (vierde Engelse oorlog!) in het gemeentearchief te Kampen; gebonden in circa 200 banden. Verschillende pamfletten hierin ontbreken bij Knuttel.

4. *Rijklof Michaël Cuninghame van Goens (1748-1810)*

Het ligt in onze bedoeling om voortaan, zomogelijk in elk nummer van ons documentatieblad, speciale bibliografieën en archivalia op te nemen met betrekking tot bijzondere personen, gebeurtenissen of vraagstukken, waarvan wij veronderstellen dat zij een brede kring zullen interesseren. Suggesties, wensen, meer nog: bibliografisch materiaal, worden graag ingewacht bij het secretariaat. Het navolgende dient om enig idee te geven, hoe het bestuur zich deze rubriek voorstelt. De keus viel hier op R.M. van Goens, omdat hij door zijn universele activiteiten met vrijwel alle vakgebieden raakpunten heeft. Een tweede motief is gelegen in het feit, dat Van Goens' omvangrijke nalatenschap in de K.B. te 's-Gravenhage nog altijd slechts voor een klein gedeelte is bewerkt, ondanks de monumentale arberd van prof. J. Wille.

A. ongedrukte bronnen

R.M. van Goens stierf ongehuwd te Wernigerode, Duitsland, in de nacht van 24 op 25 juni 1810. Zijn handschriften en andere papieren vermaakte hij aan zijn neef Daniel François van Alphen (1774-1840), de enige toen nog in leven zijnde zoon van zijn zwager en vriend, de bekende dichter Hieronijmus van Alphen (1746-1803). Daniel François woonde toen op het landgoed Clingelbeek bij Arnhem. De uit diens tweede huwelijk geboren Jhr. Mr. Daniel François van Alphen (Londen 13 mei 1813 - 's-Gravenhage 31 okt. 1889) schonk in 1874 de omvangrijke verzameling-Van Goens aan de Koninklijke Bibliotheek te 's-Gravenhage. In het *Verslag van de aanwinsten der Koninklijke Bibliotheek gedurende het jaar 1874*, 's-Gravenhage 1875, p. 19-31, vindt men een globale inventaris, die wij hier met welwillende toestemming van de Directeur der K.B. overnemen, voor wat het handschriftelijk gedeelte betreft.

a. Levensbijzonderheden.

Bijzonderheden aangaande den levensloop van R.M. van Goens-Cuninghame besluitende met den inventaris zijns nagelaten boedels gedagteekend: Wernigerode 20 Augustus 1810. in folio.

R.M. van Goens-Cuninghame, *Voyages, 1786, 1787, 1788, 1789, 1791 par la Suisse, la Forêt Noire, la Brisgovie, Zurich.* in 8°.

R.M. van Goens-Cuninghame, *Différens souvenirs de Fribourg.* Oct. 1789 - Juin 13, 1790. in 4°.

R.M. van Goens-Cuninghame, *Uitgaven voor tafel en receptie te Bazel en te Freyburg.* 1786-1793. in 12°.

Souvenirs de la Suisse. Mélanges indigestes (R.M. van Goens). Handschrift en gedrukt. 3 dln. in 4°.

R.M. van Goens-Cuninghame, *Journal de 1793 Oct. - Dec. 1794 Janvier - Mai (départ de la Suisse etc. Voyage par Fribourg, Carlsruhe, Maience, Manheim, Giessen, Marbourg à Wabern en Hesse) 1794. II. (Juin, Juillet, Août à Wabern. Sept. 13 - 25 voyage à Erfort). 1794 Sept. 25 - 1798. Avril 12 à Erfort. 1798 Avril 26 - 1802 à Dresde. 1808, 1809, 1810 à Wernigerode.* 11 dln. in 8°.

R.M. van Goens-Cuninghame, *Bijzonderheden betreffende zijne levenswijs op het kasteel te Wernigerode (ook aangaande zijn aangenomen zoon) 1803 - 1807 enz.* in folio.

Verzameling van stukken betreffende Carel Joseph Läylie, aangenomen zoon van R.M. van Goens-Cuninghame, 1798 - 1808. 2 dln. in 4°.

b. Pennevruchten (gedeeltelijk gedrukt).

R.M. van Goens, Die Frau wie es wenige giebt oder: Wie soll sich eine Frau, in dem Falle einer gegründeten Eifersucht betragen? Zwey Gespräche vom Jahr 1768. May 1805. in 4°.

Verschillende Utrechtsche Regeeringszaken in 1778 etc., waarin R.M. van Goens gemengd is geweest, zooals de zaak der vroedvrouwen, enz. Nog: Berliner Manoeuvres 1787 en Campagne in Holland. 2 Aug. - 21 Dec. 1787 en (ontwerp-) Wet en tarief der in- en uitgaande regten en der accijnsen over het geheele Koninkrijk (van Holland?), in langw. folio.

R.M. van Goens, Catalogus van handschriften van allerlei aard door hem bezeten en alle, of althans gedeeltelijk, door hem in 1779 geschonken aan de Hoogeschool te Utrecht. Zij waren uit de verkooping van zijne boekerij (1776) gehouden. (Met de geschiedenis der schenking.) Catalogus van vlugschriften, tijdschriften, dagbladen, 1781 - 1785, betreffende de geschiedenis des vaderlands, etc., vroeger in bezit van van Goens. in folio.

Papieren rakende het rechtsgeding van den boekverkooper B. Wild (vrijheid van drukpers), 1783 (door R.M. van Goens). in folio.

R.M. van Goens en anderen, Secreete stukken rakende de binnenlandsche zaken, den Engelschen oorlog, den Hertog van Brunswijk, etc. 1780 enz. in langw. folio.

Onuitgegeven memorien, resolutien enz., meest secreet, rakende de zaken in de jaren sedert 1780. (Examen impartial des intérêts actuels de la République par rapport à une alliance, avec la réfutation de M.J. de P(into). 1783. Manuscript van den griffier van den Heuvel betreffende den Engelschen oorlog, 1781. Vertoog over het aangaan van vreemde verbindtenissen door de Republiek, 1783. Missive van de Ambassadeurs in Frankrijk (l'Estevenon van Berkenrode en Brantsen) met een ontwerp van defensive alliantie met dat Hof etc. 1784. Vlaamsche zaken en different met den Keyzer. 1784 enz.). in langw. folio.

Stukken rakende de openstelling van de Schelde en eenen naderenden oorlog met Oostenrijk in 1784. (Ook Illustre Ambassade van Jan Pr. van den Brande, Heer van Cleverskerke, in verzen, en Grovesteyn's expeditie, anno 1712, in de drie Bisdommen Metz, Toul en Verdun.) in langw. folio.

l'Esprit du système politique de la Régence d'Amsterdam. 2e édition, revue, corrigée et augmentée. (par R.M. van Goens). La Haye, Detune, 1781 in 8°.

Vertaling in het Duitsch, door den secretaris van legatie Renfner, van het Politiek Vertoog over het waar systema van de stad van Amsterdam door R.M. van Goens. Project memorie aan Z.D.H. over het Utrechtsche request. in folio.

R.M. van Goens-Cuninghame, Voorstel om tot Keizerl. resident in Zwitserland te worden aangesteld met Memorie over zoodanig residentschap en een brief van den Graaf van Cobenzl, alsmede meerdere brieven van den president Sumerau. 1792 - 1793. in 4°.

R.M. van Goens-Cuninghame, De la liberté et de l'utopisme politique. 1792. in 4°.

Lavater en Cuninghame (van Goens). I. Lavater bey Cuninghame. 1791. II. III. Gedrückte Correspondenz mit Lavater. 1791, 1792. IV. Phaniel et Salomé. 1792. Anecdote Hierosolymitaine, dédiée à S.A.R. Madame la Princesse Frédérique Sophie Dorothée de Wurtenberg, née Princesse de Brandenbourg Schwedt, par l'Ermite de la Maison rouge (R.M. van Goens) en Français et en Allemand. V. VI. Gedrückte Correspondenz mit Lavater. 1793. in folio.

R.M. van Goens-Cuninghame, Listen meiner durch Lavatern und Ewald herausgegebenen Christlichen Schrifte, nebst Einiges unausgearbeitetes. in 8°.

R.M. van Goens-Cuninghame, Varia medica: Medica ex Luthero. 1798. D. Glasers offizielles Bericht und andere Stücke die Epidemie in Wittenberg, Febr. 2 - 16. 1801, betreffend. in 4°.

R.M. van Goens-Cuninghame, Varia medica. Collectanea de Podagra, etc. Dresde, 1800. Ueber den Bozzinischen Lichtleiter. 1806, etc. In gr. folio.

Di una singularissima specia di Mattoni ossia Rinovamento degli antichi Mattoni galleggianti da sign. Fabbroni. - An Essay upon a very singular species of Bricks or a recovery of the ancient floating Bricks. 1791. By Fabbroni, translated from the Italian (by R.M. van Goens-Cuninghame). Dresde, April 1799. in 4°.

C.A. Struve's Noth- und Hülf-Tafeln (met Engelsche vertaling door R.M. van Goens-Cuninghame). in 4°.

R.M. van Goens-Cuninghame, Collectanea de aura animalis. Dresden, Mart. 1800. in 4°.

R.M. van Goens-Cuninghame, Collectanea Mss. de Magnetismo animalis etc. Dresden, Avril, 1800, etc. in 4°.

Varia Christiana. 1800. Plan eines Christlichen Calenders (von R.M. van Goens-Cuninghame). Collection of Gospel passages the sense of which I have not been able to ascertain. 1798 etc. La Foi et la Morale Chrétienne reduites à un seul principe. Lettre à S. Exo. Mad. la Baronne de Ferrette, née Baronne de Venningen. 1793. in folio.

Apocalypticæ. 1802. Erklärung der Offenbarung Johannis nach Jung's Muthmassungen in XIV Tabellen. Aus der Siegs-Geschichte der Christlichen Religion. Nürnberg, 1799. in 8°. ausgezogen und zusammengefasst (von R.M. van Goens-Cuninghame). Dresden, April 1802. in folio.

Swedenborgiana. in folio.

Steganographica varia (Allerlei geheimschrift met de sleutels. Geschreven en gedrukt). in 4°.

Verzameling van uittreksels, spreuken, memoranda, enz. door R.M. van Goens-Cuninghame; ook brieven van hem aan zijn broeder, enz. enz. Hierin nog. Poésies fugitives (inédites) de M. Didérot 1773 - 1774, composées pendant son voyage de Russie. in 4°.

R.M. van Goens-Cuninghame, Pensées, extraits, memorandum. in 4°.

R.M. van Goens-Cuninghame, Collection de pensées, d'extraits, de traités, etc. avec quelques imprimés in 4°.

R.M. van Goens-Cuninghame, Pièces diverses, entr'autres: La nouvelle Ruth, ou la petite glaneuse de la Maison Rouge, traduite en Allemand par Mad. von Trompowski, 1792. in 4°.

R.M. van Goens-Cuninghame, Extraits divers, pensées, bon mots etc. et appendice: pièces diverses, 1802 - 1806. 2 dln. in 8°.

Verzameling van zedekundige spreuken en gezegden. 1807. (door R.M. van Goens-Cuninghame). in 12°.

c. *Brieven tot R.M. van Goens gericht (1760-1810).*

Brieven van D.F. van Goens, te Utrecht, 1761-1790 en van J.F. Gobijs. 1786-1791. in 4°.

Brieven van Nic. ten Hove, ordinaris Raad en Generaal-meester van de munten der Vereenigde Nederlanden, 1760-1775. in 4°.

Briefwisseling (geheime) van R.M. van Goens met P.A. Graaf van Heiden Rijnstein over De ouderwetsche Patriot, enz. 1775-1803. in 4°.

Verzameling van geheime correspondentien van R.M. van Goens met de heeren N. ten Hove, Is. de Pinto over en ten behoeve van De ouderwetsche Patriot; brieven van den Hertog van Brunswijk, en ontwerp memorien en geheime vertoogen ten behoeve van het Pruisische hof opgesteld. 1781-1783. in folio.

Brieven van G. Meerman, 1770; Hemsterhuis, 1771, 1773; Vosmaer, 1774-1786; W. Kops, 1774, J. Spex, 1768; C. Brunings, 1772; Is. de Pinto, 1773-1779; J. Esdré, 1785, J.A. Clignett, 1786; Jan Leoninus, 1783; E. Luzac, 1780; Joh. Enschedé, 1779; J.A. Nodell, 1776; F.J. Voltelen, 1776; Danckaerts; J. Lindo, 1775. in 4°.

Brieven van den koopman en letterkundige Fr. van Lelyveld, te Leyden. 1765-1781. 2 dln. in 4°.

Brieven van M.C. van Hoorn van Vlooswijk, D. van Haren, C. Graafland. F.W. Boers. J. van der Hulst, Z.H. Alewijn, S. Duval, G. Roos, kunstgenootschap: Prodesse canendo. 1761-1786. 3 dln. in 4°.

Brieven van en aan J.J. Schultens, professor te Leiden. 1770-1777. in 4°.

Brieven van de verschillende hoogleeraren, enz. te Utrecht, Leiden, Franeker, Harderwijk, enz. De Leeuw, C.B. Wieling, Abbema, A.C. de Back, C.A. Wachendorff, de Perponcher Sedlnitzky. J.F. Roëll, S. de Bunge, Pestel, P. Camper, J. Cannegieter, Ev. Scheidius, N. Barkey, C.H. Velsen, J. le Frank van Berkhey, F.A. van der Marck. 1763-1790. 2 dln. in 4°.

Brieven van P.G. Duker, legatiesecretaris, 1778-1783; W. van der Pauw, raadsheer te Utrecht, 1791; D. Havart, te Eemnes. 1786; A. Perenot, te Kuilenburg, 1764-1781; J.D. Douglas, 1785; E. Schlundt Bodien, te 's-Gravenhage, 1785; W. Bilderdijk, 1784; D. Lulius, 1782; G. Undeen, 1782; den griffier van Reenen, 1783; T.S. Tavel, 1771-1773, H. van Wijn, 1765-1768; P. Paulus, 1777; Turnbull de Mikker, 1784. 3 dln. in 4°.

Brieven van J. Ras Gz., H.G. Ras Gz. en andere 'goedgezinde' burgers te Utrecht. 1782-1788. 2 dln. in 4°.

Brieven van C.R. Hake, J. Olivier en echtgenoot, P.F. Gosse, G. Undeen en Bennet. 1781-1786. 6 dln. in 4°.

Brieven van A.P. van der Capellen, 1779; R.J. van der Cappellen van de Marsch, 1772; Vincent van Tuyll, 1780; van Heeckeren van Suideras, 1776; O.Z. van Haren, 1776; Caneau de Beauregard, 1781; W.G. van der Hoop, 1784; L. Aberson, 1784. J.H. Frykenius, 1784; J.A. van den Velden. in 4°.

Brieven van P.J. de Larrey, 1781; Reigersman, 1784; J.W.E. Chelius, 1786; Hentzy, 1786; van der Mey, 1783-1787; J.W. van Welderen, 1781; D. Du Moulin, 1783; Ad. van Rechteren, 1780; J.H. van Kinsbergen, 1784-1788; Bentinck, 1780-1784; L. Aberson, L.J. Nepveu, 1778; De Derenthal; D. Ruhnkenius, 1778; J. Pestere, 1776-1778 et W.N. Pestere, 1776-1782; Athlone, 1782. 3 dln. in 4°.

Brieven van Pater P. Frisi, Bernabiet te Milaan, 1768-1784; M. Cesarotti, te Venetië, 1767-1770; Ridolfini Corazzi. 1769-1774; de Markies van Spinola, Amsterdam en Parijs, 1770; F.M. Zanotti, 1770; Battaglia, secretaris van legatie der Venetiaansche Republiek te Londen, 1784; de abt Sensini, 1777-1779. in 4°.

Brieven van Henr. Florez, te Burgos, 1769, 1770; E. Majansius, te Valencia, 1772; D.Th. Heddaeus, te Lissabon, 1769-1771. in 4°.

Brieven van den Zwitserschen kapitein Pourtalès. Amsterdam, 1768-1773; J.L. Berthoud, 1786; F. Bernard, Fransch schoolmeester te Leiden, 1783; Le Marquis de St. Simon, 1772; Le Comte de Maillebois, 1786; Le Comte de Lallemand, 1789; Mad. la Comtesse de la Marck, 1789; Le Comte et la Comtesse d'Abzac; d'Alembert, 1767; Didérot; De la Lande, 1774; Grosley, 1772; Dufossé (de Cressy); Richard; Camus, 1774; d'Hermilly, 1774; Schutter, 1789; Falier, 1772; du Parc de Bellegarde, 1772-1777; Mouton, 1780; l'Abbé Dubois; l'Abbé de Citta-nova (Villeneuve), 1772; de graaf Sarsfield, 1777. 4 dln. in 4°.

Brieven van Sir James Harris (Malmsbury), 1784; W. Gomm, zijn secretaris, 1785-1791; J. Crawford en G. Crawford, 1784-1793; Agnew Vans; Col. George Cuninghame, 1782; Dr. Maclaine, 1777-1781; Dr. W.L. Brown, 1781-1789; Prof. Robert Brown; Dan. M^c. Kay, 1777-1779; J.G. Loten, 1778-1779; Soames, 1780; S. Paterson, 1783; H. Paterson, 1784-1786; W.H. Conyngham, 1784; Colonel Payne, 1773-1779. 5 dln. in 4°.

Brieven van Jo. Caspar Lavater en verschillende leden van zijne familie te Zurich, 1783-1801. 6 dln. in 4°.

Brieven van Ott, te Zürich, 1786; Kapt. Schintz, 1792-1793, te Zürich; Kapt. Meyer von Schauensee, te Luzerne, 1789; H. Stähli, te Thun, 1787; den schilder J.M. Diogg, te Rapperschwyl, 1793; Kol. G. Sandoz, te Neuchâtel, 1787; den predikant en bibliothecaris Sennebier, te Geneve, 1789. in 4°.

Brieven van den kolonel C. Marlot, lid van den Souvereinen Raad te Bern. 1784-1793. 5 dln. in 4°.

Brieven van den raadsheer A. Weiss, 1786-1791 (vroeger Hoogleraar der rechtsgeleerdheid te Leiden en onderwijzer van Z.K.H. Prins Willem V) en van de familie Ehinger. in 4°.

Brieven van Z. Exc. den Groot Tribuun Buxtorf, te Bazel. 1787-1793. 11 dln. in 4°.

Brieven van Chrétien de Mechel, graveur en kunsthandelaar te Bazel, 1786-1792, en van zijn compagnon Spach. in 4°.

Brieven van den majoor Haas, artillerie-officier en druklettersnijder, 1787-1792. in 4°.

Brieven van den raadsheer Merian, te Bazel, 1787-1793. in 4°.

Brieven van den chirurgijn Mieg, te Bazel, 1739-1793. in 4°.

Brieven van den kolonel Frey en van zijn zoon luitenant Frey. 1788-1795. in 4°.

Brieven van verschillende inwoners van Bazel, 1787-1793, waaronder de HH. Burckhard (predikant), Muller, Iselin, Fliok, Miville, Merian, de Bary, P. Ochs, Faesoh, L. Bourcard, etc. 3 dln. in 4°.

Brieven van den predikant C.L. Beck, te Creuzaoh, 1791, en Joh. Schäuvelin, te Bazel, 1792. in 4°.

Brieven van den graaf Wilczeck, Keizerlijk gezant te Florence, en van den graaf Chotek, kanselier van Bohemen. 1770-1771. in 4°.

Brieven van Martin II, prins-abt van S. Blasius, 1789; Anselm Bus, hoogleeraar te Friburg, 1789-1793, en pater Aloysius Mader te Krozingen, 1789, 1790 in 4°.

Brieven van prof. Lugo, te Freyburg, 1789; den Bailluw Amann, 1790; Baron van Spaun, 1790; Majoor Bouchot; de Caratz, 1790; Mevr. Stöcklein Prof. von Mederer, 1792; H.K.H. Dorothea van Pruissen, Prinses van Wurtemberg, 1791, 1792; Ds. Merian, te Bazel (bijzonderheden over van Goens' Phanuel en Salomé); den Baron en de Barones von Wessenberg, 1790, 1791. 3 dln. in 4°.

Brieven van C. von Dalberg, coadjutor van Maints, later prinsbisschop van Constantz, enz., en van verschillende leden van zijn geslacht. 1783-1810. in 8°.

Brieven van den vorst Emanuel van Salm Salm, 1794-1796; van de Hertogin van Bouillon, geb. Prinses van Hessen; van Barthélemy, fransch gezant in Zwitserland, 1795. in 8°.

Brieven van Z.D.H. den Keurvorst van Mainz, 1795; van den Prinsbisschop van Luik, 1795, en van de Hertogin van Weimar en hare zuster, de erfvorstin van Baden, 1795; van den Markgraaf van Baden, 1793. in 8°.

Brieven van Prins August van Saksen-Gotha, 1795, en van den regeerenden Hertog van Saksen-Gotha, 1796-1804. in 8°.

Brieven van den Baron von Franckenberg, staatsminister van Saksen-Gotha. 1795-1803. in 12°.

Brieven van K.F. Lossius, Diaconus te Erfurt, 1796-1807. in 8°.

Brieven van verschillende leden uit het geslacht Stolberg-Wernigerode, 1802-1807, en van den vorstelijken zaakwaarnemer Schmiedt, 1808. in 8°.

Brieven van verschillende vrouwen. 1790, 1791; nog van de gravin von Kagueneck-Salm, 1789, 1790; de gravin von Kagueneck-Sturnfeder, 1790, 1791; de gravin von Durant, 1789; de barones von Sumerau, 1790; de barones de Ferriette von Carspach, 1789; de barones von Venningen, 1789-1792. 3 dln. in 4°.

Brieven van: Deutsch, K. Kriegs Rath, te Berlijn, 1771, 1772; de Thulemeyer, Pruisisch gezant te 's Gravenhage, 1774, 1776; Renfner, legatie secretaris, later zaakgelastigde, 1783-1786; Bachmann, 1766-1767; D. Chodowiecki, 1782; Merian, 1788; Bernouilli, 1784, waarbij een gedicht, getiteld: Conte. Les Amours d'une Hollandoise et d'un Suisse; Von Rochow, 1786; Hohenfelz, 1770; J.J. Reiske, 1769, 1770; Chr.H. Schmid, 1769; Volckmann, 1771; De la Fite, 1772-1778; M^{ma} de la Fite, néé Boué, 1773-1782; W.M. de Larrey, 1781-1783; F. Gervinus, 1788; Wieland, 1769-1773; Riedel, 1769-1773; Herelius, 1769; J.H. Dieze, 1771; J.D. Michaelis, 1776, 1777; Schirach, 1772; C.G. von Mürr, 1774, 1793; Lyonet, 1774; Le Bret, 1788; J.H. Schepp, 1774; A.R. Schlözer, 1783; Lamey, 1770; Charles de Sturmfeder, 1790-1792. 4 dln. in 4°.

Brieven van verschillenden (waarbij ook gedrukte stukken) uit de jaren 1797-1808. 10 dln. in 4°.

Brieven van Fr. de Scheyb, 1768-1770; de Reischach, 1768; Gabr. Tülep de Or, 1764; S. Nagy de Dalnock, 1764; M.P. Szathmari, 1764; S. Horwáth, 1776. in 4°.

Brieven van Heisch, 1791; Dufresne, 1786; G. de Kroock, 1786, 1787; Madame A. Dietz de Kroock, 1786, 1787; aan Prinses Galitzin, 1775; aan Pallas, 1785; C.A. Serinj, 1787. in 4°.

d. Handschriften van oudere en nieuwere schrijvers, door R.M. van Goens vroeger bezeten.

Stratonis Anthologia Graeca inedita, MS. P. Burmanni secundi cum ejusdem notulis marginalibus. in 4°.

(La Comtesse de Wartensleben, née Comtesse de Lynar) La veuve de Naïm. Poème tiré de l'Evangile. Dédié à mon fils. in 4°.

Joannis Bodini Colloquium Heptaplomeres de abditis rerum sublimium arcanis. in 4°.

Auctor ineditus de somniis ex msto Scriveriano. Collationes cum mauscriptis Elegiarum Maximiani, Musaei, Cassiodori de Anima, Carminis de Missa, Althelini de Laude Virginum et aliorum poetarum Christianorum, tum Prisciani Periegesis, etc. Val. Acidalii Notae in L. Apuleii apologiam priorem. J. Meursii ad L. Apuleji apologiam Specilegium. Ant. Panhormitae et Porcelii Carmina. in 4°.

Philosophische Aufsätze von Herrn Kriegsath von Graffen. in 4°.

Von Göchhausen Briefe an d^r. Miege. 1782-1873. in 4°.

Verschillende opstellen over de armverzorging in Duitschland en Zwitserland, geschreven en gedrukt, bijeenverzameld door R.M. Cuninghame van Goens. 1800-1806. in folio, in 4° en in 8°.

Versuch über die Physiognomik von C. von Dalberg. in 4°.

Lettre de M. le Comte George Razoumowsky à M. Vosmaer, contenant la description d'un animal marin, ou espèce de zoophyte, Meduse ou Etoile de mer d'un genre particulier, et qui n'a jamais encore été décrit. Avec IV Planches. Leide, 1782 (avec annotations autogr. de M^r. R.M. van Goens-Cuninghame). in 4°.

Versuch die Elementen der Farbenlehre zu entdecken. Von Göthe, mit Anmerkungen (vom Coadjutorn C. von Dalberg). Hierbij afschriften van brieven van Goethe en von Humbold, Maart 1794, aan den Coadjutor. in folio.

In 1950 werd de K.B. nog verrijkt met het hs. van *Some memorandums of my life. Part the first*. Red House, Canton Basel, July 27. 1789, 35 pp. (sign. 133 M 109); cf. *Verslag van de aanwinsten der Koninklijke Bibliotheek* (1951), p. 18.

De Maatschappij der Nederlandsche Letterkunde te Leiden bezit van Van Goens een met aantekeningen verrijkte Kiliaen (editie 1777) en een *Alphabetische lijst van woorden uit schilder-, bouw- en beeldhouwkunst ontleend* (cf. Wille, p. 172), welke handschriften hij nog vóór zijn vertrek uit Nederland op 7 juni 1786 aan de Maatschappij heeft geschonken.

Ook de UB Utrecht bezit een aantal handschriften die vroeger aan Van Goens hebben toebehoord en door hem in 1776 uit de verkoping van zijn bibliotheek zijn gehouden; cf. de hierboven genoemde catalogus in de collectie-Van Goens ter K.B.

De Zentral-Bibliothek te Zürich, Lavater Archiv, bezit diverse brieven van R.M. van Goens aan Lavater.

B. gedrukte bronnen

- *Catalogue fait sur un plan nouveau, systematique et raisonné d'une Bibliothèque de Littérature particulièrement d'histoire et de poésie, d'environ XIX mille volumes, en différentes Langues, anciennes et modernes, dont la vente se fera à Utrecht, le 14 Octobre 1776, et les jours suivans par les Srs. C. Kribber, A. van Paddenburg et Jo. v. Schoonhoven et Comp., Libraires à Utrecht.* MDCCLXXVI. 2 vols. 615 en 707 pp.; exemplaar aanwezig UB Amsterdam. Het afzonderlijk verkrijgbaar gestelde *Tableau du Catalogue* bij Ten Brink afgedrukt als Bijlage A.
- *Eigen levensbeschrijving van R.M. van Goens, met een voorbericht en aantekeningen van H.W.T. Tydeman*, in: *Handelingen van het Provinciaal Genootschap van Kunsten en Wetenschappen in Noord-Brabant*, 1867, p. 21 vv. (= Nederl. vertaling van Van Goens' *Some Memorandums of my Life*, waarvan Tydeman destijds de autograaf bezat).
- W.H. de Beaufort, *Brieven aan R.M. van Goens en onuitgegeven stukken hem betreffende* (= *Werken van het Historisch Genootschap te Utrecht, Nieuwe Serie*, nr. 38, 43, 56), Utrecht 1884-1890. 3 dln.; in dl. 1 opgenomen de Engelse tekst van *Some Memorandums of my Life*; J. Wille, p. 3, 133, 577-581, oefent scherpe kritiek uit op deze brief-editie.

C. bibliografie over R.M. van Goens

- 1 - Mr. Bodel Nyenhuis, *Voorlezing van eene Levensschets des geleerden, voormaligen Utrechtschen Hoogleeraars (...) R.M. van Goens*, in: *Handelingen van de Maatschappij der Nederlandsche Letterkunde te Leiden*, 1857, verslag Comm. v. Gesch. en Oudheidkunde, p. 61.

- 2 - art. in A.J. van der Aa, *Biographisch Woordenboek der Nederlanden* VI (1859), p. 246-250.
- 3 - B. ten Brink, *Levensbeschrijving van Rijklof Michaël van Goens*. Uitgegeven door het Provinciaal Utrechtsch Genootschap van Kunsten en Wetenschappen. Utrecht 1869.
- 4 - W.P. Santijn Kluit, *De Ouderwetse Nederlandsche Patriot* in: *Nijhoff's Bijdragen*, Nw. reeks IX, 1876, p. 231-281.
- 5 - W.H. de Beaufort, *Ryklof Michaël van Goens* in *De Gids*, jrg. 1878; herdr. in zijn *Geschiedkundige opstellen* II, Amsterdam 1893, p. 62-129.
- 6 - art. van S.W.F. Margadant in *Nieuw Nederlandsch Biografisch Woordenboek* III (1914), 473-478.
- 7 - J. Wille, *De literator R.M. van Goens en zijn kring. Studiën over de achttiende eeuw I*. Zutphen 1937 (gedeeltelijk eerder verschenen als diss. Zutphen 1924).
- 8 - P.J.C. de Boer, *Rijklof Michaël van Goens (1748-1810) en zijn verhouding tot de literatuur van West-Europa*, Amsterdam 1938 (diss. G.U. Amsterdam).
- 9 - Pierre van Valkenhoff, *Een merkwaardige figuur uit de achttiende eeuw: Rijklof Michaël van Goens*, in: *Studiën*, nw.reeks, jrg. 72 (febr. 1940), p. 130-138.
- 10 J.C. Brandt Corstius, *De plaats van R.M. van Goens in de ontwikkeling van de Westeuropese literatuur* in *NTg*. jrg. 44 (1951), p. 193-202.
- 11 W.J. Noordhoek, *R.M. van Goens in Wernigerode*, in: *Levende Talen*, nr. 176, - Oct. 1954, p. 380-393.
- 12 H.A. Höweler, *De lakenfabriek Frans van Lelyveld*, in: *Gedenkboek bij het 200-jarig bestaan van de Maatschappij der Nederlandse Letterkunde te Leiden*, Leiden 1966, p. 1-45 (behandelt uitvoerig de relatie Van G. - Lelyveld).
- 13 P.J. Buijnsters, *Swedenborg in Nederland*, in *Tijdschrift voor Nederlandse taal- en letterkunde*, dl. 83 (1967), p. 192-224 (gaat uitvoerig in op de verhouding Van Goens - Swedenborg).